

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaia dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinske Uprave« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Važne razsodbe upravnega sodišča.

Priobčuje dr. Rudolf plem. Andrejka, c. kr. okrajni komisar.

1. Domovinsko pravo.

A.

Stem, da se je rodbinski oče iz občine, kjer je prebival, odstranil z namenom, da si na drugem kraju preskrbi priliko in podlago do življenskega zaslužka, je smatrati, kadar se mu ta namen tudi dejansko uresniči, bivanje v prejšnjem kraju za pretrgano, čeprav je ondi zapustil še stanovanje in rodbino, in čeprav je to stanovanje in rodbino včasih obiskal in podpiral.

(Upr. sod. 4. julija 1911, št. 3722.)

Ta razsodba je zelo važna za domovinsko pravico naših „Amerikancev“, pri katerih je bila dosedanja praksa županstev zelo različna.

B.

Sodnijske pisarniške pomočnike (pisarniške oficijante), ki so nameščeni na podlagi ukaza skupnega ministrstva z dne 19. julija 1902, d. z. š. 145 ter izvršilnega ukaza justičnega ministrstva z dne 20. julija 1902 št. 33, ni prištevati med stalno nameščene državne uradnike, ki si pridobe z nastopom službe domovinsko pravico v oni občini, kjer je njih stalni uradni sedež.

(Upr. sod. 17. jun. a 1911, št. 7345 B. 8348.)

Sodnijski pisarniški oficijanti torej zadobe, ker niso kakor drugi državni uradniki privilegirani, domovinsko pravico še-le tedaj, kadar izpolnijo podstave § 2 domovinske novele, torej desetletno nepretrgano bivanje itd.

C.

Občina, ki je podpirala tujega ubožca, lahko zahteva povračila za izdano podporo od domovne občine tudi tedaj, če je ob času, ko je izdala ubožcu podporo, mnjenja, da podpiral lastnega ubožca.

Upr. sod. 2. 5. 1911, št. 4938 B. 8209.

» » 14. 6. 1910, » 6216 B. 7519.

To vprašanje je s citiranimi odločbama upravnega sodišča sedaj prvič avtoritativno rešeno.

D.

Ako je občina ženi in otrokom prosilca za vsprejem v domovinsko zvezo plačala stroške oskrbe v javni bolnišnici, ni še upravičena smatrati to za ubožno preskrbo prosilčevu.

Upr. sod. 4. aprila 1911, št. 3720, B. 8152.

E.

O zahtevkih deželnega zaklada za povračilo stroškov, naraslih vsled preskrbe ubožnih blaznikov, ki jih le-ta tirja od kake občine, imajo razsojevati politična oblastva (t. j. okrajna glavarstva), ne pa avtonomna oblastva (t. j. deželni odbor).

(Upr. sod. 4. julija 1911, št. 7688, Budw. 8368.)

V tej razsodbi izreka upravno sodišče načelo, da so predpisi o javnih blaznicah, predvsem državni zakon z dne 17. februarja 1864, drž. zak. št. 22 in deželni zakoni, ki so bili izdani na njega podlagi (za Kranjsko n. pr. Ustav deželne blaznice na Studencu z dne 10. marca 1886, dež. zak. št. 14) modifikacije § 1 domovinskega zakona z l. 1863, oziroma IV. odstavek tega zakona, ker izrekajo, da naj bremena javnega oskrbovanja ubožcev, ki zadenejo sicer po domovinskem zakonu domovno občino, tedaj, kadar so ti ubožci v javni blaznici oskrbovani, prevzame po zakonu z l. 1864 v prvi vrsti dežela. Določbe teh zakonov slone torej, v kolikor gre za stroške ubožne pre-

skrbe blaznikov, po bistvu na domovinskem pravu; iz tega pa sledi, da veljajo pri sporih, ki nastanejo glede uporabe teh določb, predpisi VI. odstavka domovinskega zakona o pristojnosti oblastev. V tem pogledu pa določa § 36. domovinskega zakona, da imajo v vseh zadevah, ki se tičejo domovinskega prava, odločevati ako zakon nič drugega ne določa, politična oblastva. Izjeme so v §§ 37. in 38. nav. zakona taksativno našteje; na pričujoči slučaj se ne dajo uporabiti, zato mora zanj veljati zgorajšnje splošno navodilo o pristojnosti političnih oblastev.

Tudi na drug način se da pristojnost političnih oblastev izpeljati, namreč iz § 39. domov. zakona, ako se namreč pod „občinami“, v smislu državnega občinskega zakona (z dne 24. aprila 1859, drž. zak. št. 58) ne razume samo nižjih, ampak tudi višjih, kot samoupravnih zastopov organizovanih komunalnih zvez, n. pr. dežele.

2. Bogoslužje.

Pri konkurenčnih obravnavah v zadevi cerkvenih in župnijskih gradb je samo krajevna občina upravičena, zastopati farane — davkoplačevalce; ti slednji nimajo stališča stranke niti pri razpravi niti v prizivnem postopanju.

Upr. sod. 11. febr. 1911, št. 1583, B. 7997.

Upravno sodišče je to zelo važno in dalekosežno načelo v zadnjih letih že večkrat povdarjalo, vzlic temu pa je naziranje, da imajo farani pravico udeležiti se razprave pri komisiji zaradi gradbe ali prenaredbe kake cerkve ali župnišča, tu se zoper razsodbe okrajnega glavarstva pritožiti tako ukoreninjeno, da se mi ne zdi odveč, to vprašanje malo na širše razplesti. Podlaga mi bo kranjski konkurenčni zakon z dne 20. julija 1863, dež. zak. št. 12, ter državni zakon o zunanjih pravnih razmerah katoliške cerkve z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50.

Po teh zakonih imajo za stroške cerkvenih in nadarbinskih stavb prispevati:

1.) Oni, ki so v to zavezani na podlagi kake ustanove, pogodbe ali drugega pravnega naslova. (§ 1. dež. zak.)

2.) Pogrešljivi prosti dohodki dotične hiše božje, in če to ne zadostuje, prosti dohodki podružnic (v gotovih slučajih celo osnovna imovina teh cerkva).

3.) Kadar se stroški s prispevki, navedenimi pod 1.) in 2.) ne dajo pokriti, pritegniti je k temu patrona, toda le za peti del stroškov, odštevši vrednost rabute (tlake). Pripomniti pa moram, da se v smislu § 32. drž. zak. z l. 1874, patrona sploh ne more siliti do prispevkov, kadar gre za razširjenje cerkve, ki je postalo potrebno le vsled množanja prebivalstva.

4.) Če bi se na predstoječi način ne moglo vseh stroškov pokriti, je pritegniti v ta namen nabrane svote.

5.) Kadar pa tudi to ne zadostuje — in to je skoraj pri vsaki gradbi — potem je stroške v smislu § 11. dež. zak. kakor druge občinske po-

trebščine, po določbah občinskega reda, torej od krajevne občine pokriti.

To odgovarja tudi določbam § 36. drž. zak. z l. 1874 dž. št. 70, ki veli, da je, v kolikor se potrebščine farne občine ne dajo pokriti iz njenega lastnega premoženja ali iz drugih cerkvenih sredstev, ki so na razpolago, razpisati v pokritje doklado na ude farne občine.

V vseh dosedanjih določbah ni o faranih kot takih nobenega govora; oni imajo k večjemu pravico do pritožb napram farni občini, ki jo v smislu ministerkega ukaza z dne 31. decembra 1877 drž. zak. št. 5 ex 1878, zastopa krajevna občina, odnosno v dotično župnijo vfarane krajevne občine. In sicer bi imeli pravico le zoper krivično razdelitev že sklenjenih doklad na posamezne davkoplačevalce, nikakor pa nimajo pravice govoriti kaj glede načina, kako naj se bremena cerkvene gradbe porazdele med prizadete interese. To pravico ima pri obravnavi in pozneje le občinski odbor odnosno občinski odbori vfaranih občin; le s tem je razpravljati; pritožbe posameznih faranov, če so še tako upravičene, ni treba pri konkurenčni razpravi upoštevati, farani kot taki nimajo zase nobene besede, ker je njih zastopnik občinski odbor.

Ko je po dogovoru ali po oblastvenem odloku določeno, koliko ima prispevati cerkev, koliko patron, in koliko farna občina, se voli v smislu § 18. dež. konk. zakona stavbni odbor, ki vodi potem vso stavbo. Predno se stavba dokonča in oblastveno odobri, mora ta odbor položiti svoje končne račune in potem javnega razglasa pozvati vse konkurenčne zavezance, da jih vpogledajo in da se če mislijo, da ni kaj v redu, zoper nje pritožijo na okrajno glavarstvo. Tudi tu ni dana posameznim župljanom pravica do pritožbe, ampak tudi tu se sme pritožiti le občinski odbor. Izraz: »konkurenčni zavezanci« v §§ 15, 16, 18, 19 in 20 deželnega konkurenčnega zakona obsega le občinski odbor kot zastopnika farne občine, nikakor pa ne posameznih faranov.

Županski shod v Radoljici.

Za Škofjo Loko in Kranjem je prišla na vrsto Radoljica, kjer se je vršil županski shod dne 21. maja t. l. v salonu Hudovernikove restavracije.

V pozdravnem govoru je izrekel voditelj shoda deželni odbornik dr. P e g a n zahvalo navzočim zastopnikom župnih uradov, ker se zelo zanimajo za občinsko upravo. — Pričelo se bo takoj z razpravo. Glede vprašanj pozivlje govornik vsakogar, naj se nikdo ne sramuje staviti jih, nikdo ni učen na svet padel, zato naj se le odkrito stavijo vprašanja. Krive so pač šole, če človek marsičesa ne ve.

Na to nadaljuje predavatelj dr. P e g a n svoj govor in opiše razvoj občin.

Govori o občinski avtonomiji (samovladi). Ni res, da je prva in vse država. Občina je starejša kot država. Ta je postala še-le iz občin. O nastoji občin je treba vedeti, da so bile to najprej družinske skupnosti (»Familiengenossenschaften«, tudi »Sippschaften«) imenovane. Rodbine pa so se množile in tako je iz rodbine bil prehod na z a d r u g o (udrugo). To je bila prva oblika občine. Naloge teh občin so bile jako obsežne. Imele so dvojno oblast: Gospodariti z občinskim premoženjem in izvrševati sodno in pravno oblast.

Gospodariti z občinskim premoženjem je še danes najvažnejša naloga občine. Te ji tudi niso nikdar vzeli.

Pač pa so ji odvzeli sodno oblast. To so prenesli početkom 19. stoletja na graščine. Še-le zadnji čas so nekaj pravnih pravic zopet dali občinam. To pravno oblast izvršujejo kot krajevna policija. Imajo tudi pravico kaznovati, a te pravice so zelo omejene.

Po uvedbi ustave so dali občinam nekaj starih pravic nazaj, a naložili so jim za to dolžnosti. Državna uprava je uvidela, da ne opravi sama vsega, kar je potrebno za moderno državo.

Prišlo je tako daleč, da je župan danes hlapec državne oblasti. Vse kar opravlja za državo — vse to ne spada v pravi delokrog občine: to so bremena.

Dokler ne bodo imele občine potrebnega ugleda, dokler ne bodo izročili teh opravkov drugam, toliko časa tudi občina ne bo mogla biti kos svojim praviim nalogam.

Župan je izvrševalni organ občinskega odbora. To izvrševanje ukazov je pa čisto kaj drugega, kot pri državi. On je izvoljen — in občinski odbor je izvoljen od ljudstva. Če izvršuje ukaze, ki jih dobiva od strani plačanih, se to ne da primerjati z izvrševanjem lastnega delokroga.

Zato pa se vedno bolj čujejo kliči: Država, če hočeš da ti bo župan robotal, — plačaj! In za to se bomo borili tudi pri deželni odboru. Te opazke lahko delamo, če kličemo po izboljšanju. Toda ukloniti se moramo in ubogati, ker vsak župan in svetovalec obljubi, da se bo držal postav.

Kakšno bodi razmerje in nastop občinskih funkcionarjev nasproti državnim oblastvom?

Župan naj se zaveda in trikrat na dan naj si kliče v spomin, da je izvoljen. Kakšno naj bo njihovo razmerje nasproti okrajnim glavarstvom? Vsak ukaz naj se izvrši! Če so župani v dvomu, naj se obrnejo na deželni odbor; ta hoče da nam oblastva v deželni upravi pomagajo. Nič bati se zamere, taka zamera se prenese. Varovati občin-

ske pravice in koristi občine je gotovo bolj poklican deželni odbor, nego pa okrajno glavarstvo. Da se vedno bolj obračajo županstva na deželni odbor, to je lep dokaz samozvesti županov.

Še o nekem razmerju do državnih oblastev mora govoriti. Preide na neko točko, katero bi si cer rad izpustil — namreč do žandarjev, — da bi se ne mislilo, da on orožnike preganja po deželi.

Vendar pa mora — kot na prejšnjih shodih pojasniti tudi tukaj to razmerje.

Orožnik nikoli ni bil in ne bo nad županom. Orožnik je pomoč županu, ne pa n a r o b e. Tega se zavedajte. Celo deželni predsednik eksel. baron Schwarz se je nekoč nasproti govorniku izrazil, da se župani v tem oziru premalo zavedajo. — Toda ne se kregati z orožniki. Ampak pritožite se na deželni odbor ali naznanite svojemu poslancu, če se zgodi krivica. Dobil bo vsak zadoščenje. (Slučaj — Jesenice!)

V nadaljnjem govoru opozarja govornik, da naj bodo poročila županstev natančna. Kot posledice netočnosti navaja za slučaj bolniške razkaznice. Če tukaj župan trdi, da stranka ne more plačati troškov, jih mora pa dežela, in škodo ima potem cela jaynost. Zato bodite vedno odkriti in pravični. Vedite pa dalje, da je v občini tudi župnik. Važna pripomoč županstvu je župni urad. — So župani, ki mislijo, da pokažejo svojo moč, če z župnikom ne občujejo.

Imamo celo v lastnih vrstah take župane, dasi jih ni veliko. Zgodilo se je celo, da je moral deželni odbor s kaznimi prisiliti župane, da so pošiljali izkaznice župnikom v podpis.

Govornik omenja na to, da obstoje poleg političnih tudi cerkvene in ponekod še šolske občine. Najbolje je, če so vse občine ene in iste zaradi skupnih interesov. Omenja postavo iz leta 1874., ki hoče, da bodi povsod tudi cerkvena občina. Ta zakon pa ni izveden, kajti čez 2 leti bo že 40 let, odkar je bil izdan, a izvršilne naredbes še danes ni. — To je mogoče le pri nas v Avstriji.

Krajni šolski sveti so odveč, ker bi lahko vse njihove posle opravljali občinski odbori, če bi se krile meje s šolskim okolišem. — V tem pogledu pa najde deželni odbor med prizadetimi premalo razumevanja za svoje stremljenje, da se zaokrožijo občine tako, da se krijejo meje. Celo napadan je bil za to v deželni zboru. — Vse dosedanje delitve so se izvršile le v ta namen, da so se poravnala nasprotstva — zaradi fare, šole itd.

Na to se stavi

1. Vprašanje: Ali je vsoglasju z izvrševanjem krajevne policije, ako izvršuje vse posle na Bledu izven sezijske orožnike. V sezijski pa mora red vzdrževati lasten policaj.

O d g o v o r: Po § 98. obč. reda sme država (torej po postavi) izročiti izvrševanje teh poslov svojim ljudem. Tega se kratkomalo ni mogoče odkrižati.

Napačno pa je, če župan misli, da ne sme sam vzdrževati reda. Vse to sme župan sam, ki ima tudi pravico, ali sam ali pa po drugi uradni osebi izvršiti aretacijo; sme aretiranca tudi ukleniti. Ako se boji, sme vzeti samokres. Pred javnim nasilstvom ga varuje zakon.

Poslanec — župnik P i b e r pripomni, da so naši ljudje v bojazni. Ministre je lažje napadati nego žandarje. Župani se jih opravičeno boje. Prav pa je, da veste, kakšno moč in pravico imate. Potem bodo tudi orožniki drugače nastopali. Pozivlje župane, naj vedno pošteno poročajo, da se jim ne bo moglo kaj očitati.

Dr. P e g a n dostavi, da je zahteval nekoč v deželni zbor, da z ozirom na to, da izvršujejo okrajna glavarstva superkontrolno (nadkontrolno) po orožnikih, naj glavarstva puste županstva pri miru, ali pa naj jim vrjamejo.

Na to mu je izjavil dež. predsednik baron Schwarz, da izda v tem oziru na glavarstva navodila, da bodo orožniki pri poizvedbah s taktom nastopali, ne pa še okoli pripovedovali. — Vsak tak slučaj naj se naznani njemu kot referentu deželnega odbora. Zgodilo se je seveda, da so pošiljala županstva večkrat napačna poročila, ki jih je bilo treba kontrolirati. Zato pa postopajte vedno pravilno. Potem bo on lahko nastopal s trdim čelom. Eno pa se lahko zahteva: da izvršujejo orožniki svoje poizvedbe pri županstvih.

2. V p r a š a n j e: Običaj je, da se zvonijo pri pogrebih z vsemi zvonovi.

Nekoč se je zvonilo ubožcu le s tremi zvonovi. Vsled tega je poizvedoval orožnik pri županu, zakaj se je zvonilo le s 3 zvonovi. — Kakšno pravico je imel za to?

O d g o v o r: Ta slučaj naj se le nikar ne pozabi, da bo imel orožnik priliko poizvedeti na pristojnem mestu, zakaj se je zvonilo le s 3 zvonovi. Ta slučaj naj se na vsak način naznani. Župnik naj se s protestom obrne na knezoškofjski ordinarijat. (Samoobsebi se razume, da orožnik ni imel nobene pravice za tako poizvedovanje.)

3. V p r a š a n j e: Znano je, da plačuje dežela orožnikom stanovanje. — Kdaj pa se sme od njih zahtevati asistenco?

O d g o v o r: V vsakem slučaju, ako si župan ne more sam pomagati v nujnih potrebah, — tudi če je treba pri nadzorovanju gostiln (radi mogočih nemirov), ali zaradi prepovedanih iger, itd. — Ampak župan mora dati ukaz, ne orožnik. — Pozvati k redu mora župan, a orožnik mora izvršiti županov ukaz.

Na dvoje opazk glede žalitev pripomni dr. P e g a n, da se žaljivih izrazov pri izvrševanju uradnih poslov ne sme rabiti nikoli. — Če je nek župan nekomu rekel »smrkovec«, — je treba uvaževati, da postava tudi take varuje.

Ako hoče župan izvrševati svojo moč pri aretacijah, mora vedno izjaviti: Jaz nastopam tu kot župan in vas pozivljam v imenu postave.

4. V p r a š a n j e: Koliko poslov morajo županstva izvrševati za oblastva?

O d g o v o r: Glede nekterih stvari je že določeno, da morajo pomagati po postavi. — Na neko stavljeno vprašanje bodi pojasnjeno, da morajo izvrševati županstva rubežni za bolniške blagajne. Vseh raznih poslov pa tu ni niti mogoče navajati.

V očigled vsem tem poslom, ki jih nalagajo cesarska oblastva občinam in županstvom — se mora klicati po odpomoči. Čim večji bo odpor tem preje pride pomoč.

(Dalje prihodnjič.)

Volitve gospodarskih odborov

Na neko vprašanje glede volitev gospodarskih odborov smo se postavili na stališče, da se imajo vršiti te volitve po starem občinskem volilnem redu, ker dosedaj veljavne določbe dodatka II. k občinskemu redu niso bile spremenjene. — Tozadevni zakonski načrt je bil sprejet še-le v zadnjem zasedanju deželnega zbora.

V nekem konkretnem slučaju pa je deželna vlada razveljavila volitev gospodarskega odbora, ki se je izvršila po prejšnjem volilnem redu.

Bilo je pri volitvah gospodarskega odbora za vas Smreče, občina Sv. Jošt nad Vrhniko.

V razsodbi oz. odločbi deželne vlade z dne 11. aprila 1912 št. 7732 stoji:

»Pritožitelji so med drugim ugovarjali, da se je vršila volitev ustno.

Ta ugovor je utemeljen.

Po točki 2. dod. II. občinskega reda se imajo vršiti volitev v gospodarske odbore za imetje sosesk (podobčin) na podlagi v smislu § 17. občinskega volilnega reda sestavljenega volilnega imenika in pod sličnim ravnanjem po določenih III. oddelka obč. vol. reda.

Po določenih III. oddelka zdaj veljavnega občinskega volilnega reda se imajo vršiti volitev brez izjeme pismeno, to je z glasovnicami.

Kakor je razvideti iz volilnih imenikov (spisov), se je vršilo glasovanje (oddaja glasov) pri izpodbijani volitvi ustno na podlagi določenega zakona z dne 17. februarja 1866 drž. zak. št. 2, katerega določilo je razveljavil gori navedeni novi volilni zakon.

V tem postopanju pri zadevni volitvi pa tiči bistven nedostatek volilnega postopanja, kateremu sledi ničnost volitve.

Ugovarjalo se je dalje, da so bili vpisani v volilni imenik, na podlagi katerega se je vršila izpodbijana volitev, tudi v župnijo Podlipa spadajoči posestniki selišča Smrečje.

Ta ugovor pa spada k volilno-pripravljalnemu postopanju ter je v sedanjem štadiju volitve izključen in nedopusten.

Po obsegu volilnih spisov pa je bil volilni imenik za volitev v imovinski gospodarski odbor v Smrečji razgrnen od 17. decembra 1911 pričenši skozi 4 tedne pri županu v Smrečju št. 12 vsakemu v vpogled in je bilo to na predpisani način z izrečnim dostavkom splošno razglašeno, da se morejo vložiti ugovori proti volilnemu imeniku do 17. januarja 1912 pri županu.

Glasom potrdila županstva v Št. Joštu pod 17. januarjem t. l. niso bile vložene v nedoteklem roku nobene pritožbe zoper volilni imenik.

Z ugovori zoper volilno postopanje pa se ne more niti izpodbijati volilne pravice niti ne se potegovati za kako pravico.

Tako c. kr. deželna vlada v k o n č n o - v e l j a v n i o d l o č b i.

Iz te odločbe pa sledi dalje, da se v pritožbah proti volitvi sami ne morejo izpodbijati morebitni nedostatki, ki spadajo v reklamacijsko postopanje.

Če so bili n. pr. vpisani v volilnem imeniku posestniki, ki po mnenju pritožnikov ne spadajo vanj, je bila to njihova stvar takrat, ko je bil volilni imenik razporejen, da bi bili vložili proti vpisu reklamacije.

Med vprašanji in odgovori pojasnjujemo v današnjem listu, kdo ima pravico, voliti v gospodarski odbor.

O enakem slučaju glede razveljavljanja volitev v gospodarske odbore se nam poroča iz občine Draga pri Litiji.

V tem slučaju pa se je ondotno županstvo pritožilo na notr. ministerstvo proti odločbi deželne vlade, vtemeljujoč svojo pritožbo s tem, da so se mogle vršiti volitve v gospodarski odbor le na podlagi n e s p r e m e n j e n i h d o l o č b d o d a t k a I I . k o b ō č i n s k e m u r e d u , d a l j e i z t e h n i č n i h r a z l o g o v , k e r z a v o l i t v e g o s p o d a r s k i h o d b o r o v n i s o p r e d p i s a n e n i k a k e v r s t e g l a s o v n i c e , k o t z a v o l i t v e v o b ō č i n s k e o d b o r e .

Kako bo rešena ta pritožba, se bomo informirali in svoječasno poročali.

Za kmečke gozde.

Koncem sušca t. l. se je vršil na Dunaju XXIV. avstrijski gozdni kongres, ki je obravna-

val glavni referat o »Gospodarski organizaciji gozdnih posestnikov.«

Gospodarstvo z gozdom je važna panoga narodnega gospodarstva tudi pri nas. Zato je hvalevreden sklep deželnega zbora kranjskega v zadnjem zasedanju, da nastavi dežela gozdnega potovalnega učitelja. Naj navedemo stanje gozdov na Kranjskem.

Leta 1900 je pokrival gozd 441.966 ha, to je 44.4% cele Kranjske.

Državnih gozdov je 29.222 (6.6%), deželnih in okrajnih 32, občinskih 34.180 (7.7%), javnih zakladov 13, cerkvenih 2511 (0.6%), fidejkomisnih 45.215 (10.2%), združnih 11.854 (2.7%), in drugih gozdov, ki so last zasebnikov 318.939 (72.2%) hektarjev.

Skoro dve tretjini gozda je torej v privatnih rokah. V veleposestvu je združenega 117.565 ha, to je 25.8%, drugo 201.374 ha odpade na manjše posestnike.

Gozdi so velikanske vrednosti zlasti za kmeta, zato pa je treba, da se jih varuje in goji.

Najemanje občinskih posojil.

Št. 4175.

Okrožnica

v s e m ž u p a n s t v o m n a K r a n j s k e m .

Deželni zbor je v seji dne 7. februarja t. l. sklenil:

»Deželnemu odboru se naroča, naj pouči županstva, da ne sklepajo za trajne zgradbe (kakor za šole, ceste, vodovode i. t. d.), ki bodo služile tudi poznejši generaciji, previsokih naklad, ako presegajo davčno moč prizadetega prebivalstva.«

Iz tega sledi, da naj občine takih večjih izdatkov za zgradbe ne skušajo pokriti iz tekočih dohodkov, ampak da si raje pomagajo s posojilom, pri čemer je seveda gledati, da se dobi tisto pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji. Tudi naj se doba, v kateri je odplačati (amortizirati) posojilo, določi na večje število let n. pr. 20, 30 ali tudi še več let. Na ta način se toliko zmanjša letna potreščina za obrestovanje in odplačevanje posojila, da je mogoče izhajati z občinskimi dokladami, ki ne presegajo gospodarske moči prebivalcev. S tem se obenem doseže, da zadene del stroškov za take trajne naprave poznejše rodove, kar je gotovo pravično z ozirom na to, da bodo tudi njim koristile.

Županstva naj pri občinskem gospodarstvu gledajo na to, da občinska doklada na direktne davke zlasti ne bode presegala 100%, ker je že tako visoka doklada dovolj huda obremenitev občanov. Priporoča se, da se za pokritje občinskega primanjkljaja ne sklepajo samo doklade na direktne davke, temveč tudi na državno vžitnino od mesa,

vina, vinskega in sadnega mošta in samostojna občinska naklada na pivo in žganje. Seveda pa se mora tudi pri uvedbi teh davščin gledati na to, da niso previsoke in ne presegajo davčne moči prebivalstva. Tudi občinska doklada na vžitnino naj ne presega 100% državne vžitnine, naklada na pivo znašaj k večjemu 3 K od hl, na žganje pa največ 40 h od vsake hektoliterske stopinje alkoholovine navadnega in pa 20 h od litra poslajenega žganja.

Ta okrožnica se ima prebrati v prihodnji seji občinskega odbora in potem dobro shraniti v zbirki tuuradnih okrožnic.

Od deželne odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 29. februarja 1912.

Za deželnega glavarja:

dr. Z a j e c.

Prejemanje obresti državnih obveznic (obligacij) pri davčnih uradih.

Št. 14422.

Okrožnica

županstvu na Kranjskem.

Ker se sedaj izplačujejo vsi izdatki za politično, justično in finančno upravo, kakor tudi večina njih na račun dežele Kranjske potom c. kr. poštno hranilničnega urada, ne potrebujejo c. kr. davčni uradi na Kranjskem več toliko gotovine v denarjih kakor prej.

Nakazale so se tedaj posameznim c. k. davčnim uradom manjše razpoložljive gotovine, s katerimi morajo plačevati do sedaj še pri njih nakazana izplačila, zlasti obresti od državnih obveznic i. t. d.

Finančni upravi je na tem, da se tudi izdatki vrše v takem času, ko imajo davčni uradi dovolj blagajničnih sredstev, in to je vedno pre dni vsakega meseca.

Županstvu se vsled dopisa predsedništva c. kr. finančnega ravnanstva za Kranjsko z dne 5. junija t. l. št. 49 ex 1912. / Pred. naroča, naj dvigajo obresti državnih obveznic pri c. kr. davčnih uradih redno do 7. dnega meseca, v katerem zapadejo v izplačilo.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 22. junija 1912.

Za deželnega glavarja:

L a m p e.

Razdelitev referatov

od 22. junija 1912 dalje.

(Definitivno.)

Deželni glavar g. dr. Ivan Šusteršič: vse personalije, umetništvo, gospodinjске šole in gospodinski tečaji.

Deželni odbornik g. Josip Anton grof Barbo: železnice, deželna kultura, in sicer: vinarstvo, ribarstvo, gozdarstvo, sadjarstvo, živinozdravništvo, kmetijska družba, podkovska šola, šola na Grmu, posestvo na Robežu, obramba poljščine, stanovske stvari, prisilna delavnica, oskrba za zanemarjeno mladino v deželni prisilni delavnici, pospeševanje tujskega prometa.

Deželni odbornik g. dr. Evgen Lampe: deželne finance; živinoreja, zboljšanje hlevov, mlekarstvo, sirarstvo, deželna banka, ceste, melioracije in vodovodi, izkoriščanje vodnih sil za električne naprave, zadružništvo.

Deželni odbornik g. dr. Vladislav Pegan: občinske stvari, gasilno-stražni zaklad, stavbinske stvari, pritožbe v cestnih zadevah izvzemši administrativno-tehnične zadeve, deželnozborske zadeve, lovske zadeve, deželna poslopja.

Deželni odbornik g. dr. Karel Triller: ustanove, ubožne zadeve, vojaške zadeve, priprave, deželni muzej, agrarske operacije, bera, statistika, deželni teritorij, deželno gledališče, odgon, konsignacije in oskrbni stroški za izvenkranjske bolnice.

Deželni odbornik g. dr. Ivan Zajec: šolstvo, trgovska šola, deželni dobroteljni zavodi in javne bolnice, izvzemši konsignacij in oskrbne stroške za izvenkranjske bolnice, odpis bolniških oskrbnih stroškov, zdravstvo, obrt, visokošolske podpore, oskrba za zanemarjeno mladino v Salezijanskem zavodu.

Vprašanja in odgovori.

88. Županstvo občine Horjul.

Vprašanje:

Po določilih dodatka II. (druga točka) k občinskemu redu voli vsaka podobčina (soseska), ki ima lastno premoženje, za oskrbovanje tega premoženja svoj gospodarski odbor.

Po smislu te določbe imajo tu voliti le dotični vaščani, — Nastane pa dvom, če nimajo volilne pravice za gospodarski odbor tudi oni davkoplačevalci, ki sicer ne bivajo v dotični podobčini, (soseski ali vasi), — ampak imajo le v njej ležeče posestvo, od katerega plačujejo davek.

Prosimo dojasnila v tej zadevi.

Odgovor:

Ker določa dodatek II. k občinskemu redu v točki 2., da se imajo vršiti volitve v gospodarskih odborih, upoštevaje smiselno določbe tretjega oddelka obč. vol. reda, ter da se imajo imeniki volilcev za gospodarski odbor sestaviti v smislu § 17. (starega) občinskega vol. reda, (sedaj §§ 12—15 a) novega obč. vol. reda), ni dvoma, da se imajo v imenike gospodarskih odborov vpostaviti tudi oni davkoplačevalci, ki ne bivajo v občini.

To velja splošno z eno samo izjemo, namreč tedaj, ako bi užitek vaškega premoženja vsled starega običaja (kar bi se moralo posebej dokazati) pripadal le gotovim, v to posebno upravičenim posestnikom. (Ta užitek ni zamenjati z »upravičenci« kake vasi, to so oni, ki

imajo skupno last gozda ali pašnikov itd. Za te »upravičence« veljajo določbe občnega državlanskega zakonika, ampak so slučajji, ko je premoženje, ki je v zemljiški knjigi zapisano na v a s, v izključnem užitku gotovih posestnikov). V tem slučaju volijo s a m o ti posestniki; a to je izjema, ki se mora kakor že rečeno od onih dokazati, ki jo navajajo.

To je mnenje juristov, s katerim smo se o predmetu posvetovali. — Kako bi pa v konkretnem slučaju razsodilo upravno oblastvo, tega seveda ne moremo v naprej povedati.

89. Županstvo Št. 11j (Štaj.)

Vprašanje:

V tukajšni občini pristojni premogokop I. I. je bil v tepežu težko ranjen. Moral je v bolnico, kjer je umrl. Imel je pa z M. J. nezakonskega otroka; ona je zopet noseča. Pred smrtjo se je dal v bolnišnici postavno poročiti in oba otroka legitimirati.

Varuh otrok zahteva sedaj od občine za vsakega otroka mesečno po 8 K. Tukajšnji ubožni odbor je sklenil, da je pripravljen plačevati po 4 K le za enega otroka, za drugega pa naj skrbi mati, — oziroma prevzame enega otroka pristojna občina radi oskrbe.

Mati je zdrava in še mlada, ki lahko preskrbi enega otroka.

Kaj storiti, če nas deželni odbor prisili plačevati zahtevano vsoto? — Občina ima mnogo ubožcev in radi teh otrok bi morala zvišati doklade za 5%.

Odgovor:

Ako bo deželni odbor glede preskrbe dotičnih otrok izdal odločbo, da je ondotna občina dolžna skrbeti za otroka, potem ima občina edino še pravico do pritožbe na upravno sodišče, o kateri pa je vprašanje, če bi imela tak uspeh, ki bi bil v razmerju s stroški. — Najbolje bode, če se občina pokori odločbi deželnega odbora.

Ni pa dvoma, da je po državlanskem pravu z ozirom na določbe § 23. domovinske postave z dne 3. decembra 1863. drž. zak. št. 105 tudi mati sama dolžna skrbeti za svoje otroke, ako je za to zmožna in za zaslužek sposobna.

Županstvo naj to natančno dožene in v slučaju potrebe pojasni in dokaže deželnemu odboru.

90. Županstvo Kresnice.

Vprašanje:

Marija Koleša s Kresniškega vrha tukajšne občine je vzela l. 1836 v rejo nekega — v l. 1836 v Trstu rojenega Antona Vesela, ki je bival od takrat do l. 1900 nepretrgoma v tukajšni občini. Od l. 1900. nadalje je beračil po raznih sosednjih občinah, in l. 1910 je odšel v bolnišnico v Ljubljano, odkoder so ga oddali v hiralnico, kjer je ostal 5 mesecev. Med tem je začelo okrajno glavarstvo preiskovati, kam je pristojen, ker mu občina Kresnice ni pripoznala domovinstva.

Mati njegova je bila po svojem pokojnem možu pristojna v občino Velika vas, a l. 1836 je bila že vdova, ko je porodila tega nezakonskega otroka.

Okrajno glavarstvo v Litiji je razsodilo, da je rejenec Anton Vesel po zakonu z dne 17. marca 1849 drž. zak. št. 170 § 12 b pristojen v občino Kresnice.

Našo pritožbo je deželna vlada zavrnila in odločila, da je pristojen semkaj — s pristavkom, da navedeni zakon ne zahteva polnoletnosti.

Županstvo pa je mnenja, da je Vesel po tem zakonu — § 11 pristojen v občino Velika Vas. Kot dekle je bila mati pristojna v občino Moravče.

Prosimo pojasniti: Ali more kdo zadobiti domovinstvo kot mladoleten, in ali je domovinski zakon iz l. 1849. še v veljavi?

Ali je upanje, da dosežemo kak uspeh s pritožbo na upravno sodišče?

Odgovor:

Domovinski zakon iz leta 1849. je še vedno v veljavi v vseh onih slučajih, v katerih se gre za presojo domovinskih razmer, ki so bile ustanovljene ne podlagi tega zakona.

Materino domovinstvo v danem slučaju ne more več priti v poštev, ker je Vesel s tem, da je pridobil domovinstvo na podlagi § 12 b) domovinskega zakona z dne 17. marca 1849 drž. zak. št. 170, izgubil svoje prejšnje materino domovinstvo.

Navedeni zakon ne dela nikake razlike med mladoletnimi in polnoletnimi, ampak določa v navedenem § 12 b le enostavno, da je za »tih sprejem« v občino potrebno 4letno bivanje, in pa avstrijsko državljanstvo. Oba pogoja sta v Vašem slučaju izpolnjena.

Ni dvoma, da sta tako okrajno glavarstvo kakor tudi deželna vlada dobro preiskala vse okoliščine, predno sta izdala enako se glaseči odločbi.

Ako je dopustna še kaka redna pritožba, je na vsak način deželna vlada v svojem odloku to navedla.

Pritožba bi šla v tem slučaju na notranje ministerstvo.

Sicer pa se lahko pritožite na upravno sodišče tekom 60 dni, vendar pa smo mnenja, da ne boste ničesar dosegli.

Škoda za stroške.

91. Županstvo Č.

Vprašanje:

Sestaviti imamo po nalogu okrajnega glavarstva imenik porotnikov. — Kdo pride vse v ta imenik in po kakšnih določilih se nam je tu ravnati?

Odgovor:

Sestava porotnih list se ima vršiti po določbah zakona z dne 23. V. 1873 drž. zak. št. 121. Predaleč bi nas vedlo, če bi hoteli na tem prostoru temeljito se baviti s tem vprašanjem. Omenjeno bodi torej le, da se sme vpisati v imenik porotnikov vsakdo, ki je dopolnil 30. leto, zna brati in pisati, je pristojen v kako občino v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel, in plačuje v občini, v kateri prebiva najmanj eno leto, po 20 K direktnega (neposrednega) davka brez priklad, v krajih z nad 30.000 prebivalstva pa 40 K.

Za porotnika nesposoben pa je, kdor bi ne mogel izvrševati porotniških dolžnosti vsled telesnih ali duševnih napak in kdor nima popolnoma vseh državlanskih pravic, kdor je sodno proglašen zapravljenec, ali o čegar premoženju je odprt konkurz; kdor je v kazenski preiskavi, pod obtožbo, v kazni, in pa vsi oni, ki vsled kake obsojbe ne morejo biti voljeni v občinski zastop.

Upamo, da smo s tem povedali vse, kar morajo vedeti županstva glede sestave porotnih imenikov.

92. Neomenjena občina.

Vprašanje:

Ali ima občinski odbornik, ki je bil izvoljen v občinski odbor komaj pred 6 meseci in hoče sedaj več vedeti kot župan — pravico, da začne v gostilni napadati župana, zakaj ne pošlje povabila, da bi prišli skonstruirati (pregledati) občinsko blagajno?

Ali mora župan skonstruirati občinske blagajne razpisati, ali imajo dolžnost izvoljeni sami priti?

Ali je to dovoljeno, da odbornik župana v gostilni vpiro gostov zaničuje, mu očita goljufijo, dasi ne najde pri skonstruiranju niti za 1 h napake in sam podpiše, da je vse v redu?

Ali ima pravico pri skonstruiranju očitati županu, zakaj je šel h konjskemu naboru in si zaračunal za pot 10 K? Daljava je 23 km, župan je pa tudi imel nalog od okrajnega glavarstva za to. — Ker hoče dotični odbornik za-

ničevati župana le iz samega sovraštva, ker ni sam postal župan, kako naj postopa župan s takimi osebami? — Kakšne pravice imajo oni, ki imajo nalog pregledati račune in skontirati blagajno? Ali imajo pravico očitati županu take stvari, ki ne spadajo k skontraciji? Pa tudi sicer ne morejo županu ničesar dokazati.

Odgovor:

V gostilni napadati župana nima pravice noben odbornik, ker gostilna prav gotovo ni pravi kraj za to. Mi le iskreno obžalujemo, da se še danes le preveč obravnavajo občinske zadeve v gostilnah. Zato se tudi borimo, da preženemo občinske seje iz gostiln, ker odtod prihaja le zlo! Čemu pa razpravljate v gostilnah o notranjih zadevah županskih poslov? — Sicer pa — če menite, da ste bili žaljeni, itak veste kaj imate storiti. Očitati komu goljufijo, — spada vsekakor pod kazenski paragraf; ampak tudi pri tem je treba previdnosti, kakor nam dokazuje znana pravda pred okrajnim in deželnim sodiščem v Ljubljani med gerentom občine Moste pri Ljubljani in nekim njegovim nasprotnikom, kar ste gotovo že čitali v časopisih.

Na vsak način je naše mnenje, da naj se takih stvari ne vlači v gostilne. Vsak občan — bodisi odbornik ali ne — mora vedeti, da je glede občinskega gospodarstva nad županom še dvoje instanc: občinski odbor in pa deželni odbor. — Če ima kdo proti računom pomisleke, mu je odprta postavna pot pritožb po § 66. občinskega reda, ne pa zabavljanje po gostilnah. Proti takemu nekvalificiranemu nastopanju se bo treba resno boriti, in tudi sodišča bi morala uvaževati ta resni moment in ščititi občinski red.

Pa dovolj o tem.

Skontracijo izvrševati morata določena pregledovalca računov po nalogu občinskega odbora, ker le ta ima po § 40 obč. reda dolžnost, večkrat med letom dati pregledati občinsko blagajno. Vendar pa je poleg tega tudi dolžnost županova skrbeti za to, da se pregledovanje redno vrši.

Pravica pregledovalcev računov obstoji v tem, da pregledata oba blagajniška dnevnik — primerjata tudi vpise s prilogami, na to oba blagajniška dnevnik zaključita in — kar je glavno — preštejeta denar ter doženeta, če se vjema blagajniško stanje (gotovina) z obema dnevnikom.

Vse drugo — n. pr. domnevno previsoki troški za uradna pota, pa spada po vloženih pripomnjah (ugovorih, pritožbah) v postavnem roku — pred občinski odbor takrat, ko sklepa o letnih računih.

Če pa hoče dotični odbornik samo več vedeti kot Vi — in ničesar drugega, — mu to lahko privoščite z mirnim srcem.

Cene tiskovin za posredovalne urade.

Na mnogostranska vprašanja naznanjamo, da stane »Uradna knjiga«: vsaka po 6 K; »Indeks«: k obema knjigama — mehko vezan po 70 h, trdo vezan po 80 h; »Uradno potrdilo« — vsake vrste: lega po 50 h (= 10 pol z 20 potrdili).

»Zadružna tiskarna« v Ljubljani.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vložnega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka